

Tjänsteskrivelse

Handläggare
Per Åsbrink
Tfn 026-17 73 42
per.asbrink@gavle.se

Socialnämnden
Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden
Omvårdnadsnämnden

Remiss - Betänkandet Hållbar socialtjänst - En ny socialtjänstlag SOU 2020:47

Förslag till beslut

- Att anta yttrandet som sitt eget,
- Att överlämna yttrandet till kommunstyrelsen, samt
- Att paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 6 april 2017 att tillsätta en särskild utredare att göra en översyn av socialtjänstlagen och utredningen presenterades för regeringen i augusti 2020. En av utredningens utgångspunkter har varit att få till stånd långsiktiga förändringar som påverkar både människor och kommuner positivt och ger förutsättningar för en hållbar socialtjänst. Utredningens ambition har varit att lagen i större utsträckning ska återfå karaktären av ramlag och därmed även lämna större utrymme för helhetssyn på individen, på personers individuella behov och förutsättningar och inte på grupptillhörighet. Utredningen har inte fått lägga förslag som är kostnadsdrivande eller ambitionshöjande. Utredningen har därför utgått från och analyserat hur socialtjänsten kan ges möjlighet att utföra sitt uppdrag på ett bättre och mer effektivt sätt. De större förslag som utredningen presenterar handlar om en; förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, om övergripande planering och planering av insatser, en kunskapsbaserad socialtjänst och om möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning.

Utredning/Yttrande

Välfärd Gävle ställer sig positiv till utredningens förslag men har dock några synpunkter på ett antal av utredningens förslag.

En förebyggande och lättillgänglig socialtjänst

Att utredningen pekar ut riktningen mot en mer förebyggande inriktning inom socialtjänsten är positivt, där tidiga och förebyggande insatser ska kunna bidra till att mer ingripande insatser skjuts fram eller i bästa fall förhindras. De utmaningar som dock socialtjänsten står inför, för att kunna förverkliga utredningens intentioner, är bristen på evidensbaserade förebyggande insatser och

arbetssätt. Där kommer att behövas en starkare koppling mellan forskning och praktik i syfte att forskningen, i högre grad än vad som sker idag, ska kunna resursätta socialtjänsten med forskningskunskap.

Samhällsplanering

Det är positivt att utredningen vill framhäva betydelsen av socialtjänstens medverkan i bostadsförsörjningsprogram samt att socialtjänstens roll även tydliggörs i plan- och bygglagen.

Planering av insatser

Intressant att utredningen lyfter fram kommunen och socialtjänstens roll i planeringen av bostadsförsörjning och det förebyggande perspektivet. En planering som ska ske i samverkan inom kommunen samt mellan kommun och region samt andra samhällsorgan. Syftet är att samverkan och god framförhållning ska kunna ge kommunen bättre förutsättningar att anpassa verksamheten efter ändrade sociala förhållanden. Vilket innebär att kommunen och socialtjänsten, i synnerhet, tidigt ska identifiera risker och planera insatser för att motverka att missförhållanden utvecklas och förvärras. Inom kommunen kommer skolan och polisen att vara naturliga samverkanspartners för socialtjänsten samt på regional nivå, samverkan med hälso- och sjukvården. Detta kommer dock att vara en utmaning för socialtjänsten att utveckla systematik och struktur i planering av insatser. Sannolikt har socialtjänsten idag inte tillräckliga resurser att utveckla och säkerställa planeringsmodeller för både kommun och region. Således kommer detta område vara kostnadsdrivande för den enskilda kommunen.

Kvalitet inom socialtjänsten

Välfärd Gävle ställer sig till positiv till utredningens förslag om att införa krav på att verksamhet inom socialtjänsten ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Ett ställningstagande som kommer att hjälpa socialtjänsten att säkerställa en evidensnivå inom den egna verksamheten. Här kommer en effektiv kunskapsstyrning att vara helt avgörande om socialtjänsten ska kunna uppnå intentionerna i utredningen. Kopplingen mellan forskning och praktik måste förstärkas, det vill säga att forskningen inriktas mot att fylla de kunskapsluckor som negativt påverkar socialt arbete av idag. Därför välkomnar Välfärd Gävle att frågan om kunskapsstyrning föreslås utredas ytterligare.

Att socialtjänsten föreslås att stötts i att utveckla systematisk uppföljning samt förslag om en utökning av den nationella statistiken från socialtjänstdataregister är mycket positivt. Detta öppnar för att socialtjänsten i högre grad ska kunna följa upp och utveckla den egna verksamheten. En utökning av den officiella statistiken kommer även att vara till gagn för forskningen inom socialt arbete.

Insatser till enskilda – insatser utan behovsprövning

Det är positivt att utredningen öppnar upp möjligheten för socialtjänsten att arbeta mer flexibelt och förebyggande genom tidiga och lättillgängliga insatser. Där insatser utan behovsprövning ska bidra till att problem kan upptäckas och undanröjas tidigare än vad som upplevs idag.

Det är dock viktigt att påpeka att insatser utan behovsprövning bör ses som ett komplement till socialtjänstens myndighetsutövning. Det är därför mycket som talar för att dessa insatser kan komma att behöva regleras i lagstiftning och/eller föreskrifter i syfte att säkerställa risk- och skyddsbedömning, framförallt för barn.

En socialtjänst med en mer förebyggande inriktning kommer sannolikt att bredda den målgrupp som socialtjänsten vanligtvis möter i dag. Forskningen har inte kunnat visa huruvida insatser utan behovsprövning (så kallade serviceinsatser) kommer att kunna minska antalet utredningar. Man har tvärtom varnat för att ha för stora förhoppningar på vad dessa insatser kommer att kunna ha för effekt på myndighetsutövningen.

Vi befinner oss således på "otrampad mark" och det föreligger ett ökat behov av forskning kring effekter av införandet av insatser utan behovsprövning inom socialtjänsten, framförallt ur ett myndighetsutövande perspektiv.

En lättillgänglig socialtjänst med lågröskelininsatser kommer sannolikt att bidra till att andra och nya målgrupper kommer att söka sig till socialtjänsten. Farhågan är att en breddning av socialtjänstens målgrupper kommer att leda till krav på utökning av verksamheten och ökade kostnader för den enskilda kommunen.

Risken finns att socialtjänstens förebyggande arbete kommer att vara ojämlig över landet, där omfattningen av socialtjänstens insatsbatteri kommer att avgöras av enskilda kommuners ekonomiska förutsättningar.

Förslaget om dokumentationskrav i insatser utan behovsprövning är komplext. Det kan vara svårt att se gränsen mellan generellt inriktade och individanpassade insatser i avgörande om en specifik insats ska dokumenteras eller inte. I och med kravet på dokumentation är det högst osäkert om insatser utan behovsprövning kommer att leda till en minskad byråkrati, eftersom journalföring utgör en minst lika stor andel i socialtjänstens handläggning som själva utredningsförfarandet. För insatser utan behovsprövning som vänder sig till barn

är kravet på dokumentation en nödvändighet, då i syfte att säkerställa den individuella uppföljningen av det enskilda barnet.

Förtydligat barnrättsperspektiv

Välfärd Gävle instämmer i utredningens förslag om förtydligande av barnrättsperspektivet. Speciellt viktigt att socialtjänsten ges utökade möjligheter i uppföljning av insatser.

Äldreomsorgens reglering

Att utredningens förslag inte omfattar en utveckling av en särskild äldreomsorgslag är således en naturlig utveckling av utredningens intentioner att tydliggöra socialtjänstlagen som ramlag, oavsett gruppstillhörighet. Välfärd Gävle ställer sig därför positiv till att eventuella justeringar kring äldre görs inom ramen för en befintlig socialtjänstlag.

Stimulansmedel

Välfärd Gävle instämmer i utredningens analys att kommunerna kommer att vara i stort behov av stimulansmedel i omställningen till en hållbar socialtjänst. En del av utredningens förslag kommer att ställa stora krav på kommunen, framförallt i utvecklandet av; vetenskap och beprövad erfarenhet i verksamheten, planering av insatser och förebyggande arbete.

Sammanfattning

Välfärd Gävle ställer sig positiv till utredningens förslag. Översynen av socialtjänstlagen är ämnad att resultera i en lagstiftning som främjar effektiva och kunskapsbaserade insatser av god kvalitet inom befintliga ramar. Utredningen målar upp en framtida socialtjänst som ska präglas av ett förebyggande arbete med en verksamhet som grundas i vetenskap och beprövad erfarenhet.

Utredningens förslag är intressanta men kommer att ställa stora krav på den enskilda kommunen i utvecklingen av en hållbar socialtjänst, med en uppenbar risk för kostnadsdrivande effekter.

Magnus Höijer
Sektorchef
Välfärd Gävle

Kommunstyrelsen i Gävle kommun har givit uppdraget till Välfärd Gävle att besvara denna remiss. Utredare Per Åsbrink har varit handläggare i ärendet och synpunkter har inhämtats från ordförande i socialnämnden Lars Öberg,

kontorschef Lena Hörnell och kontorschef Lars Lodin. Ärendet kommer att hanteras för beslut på socialnämndens, arbetsmarknads- och funktionsrättsnämndens samt omvårdnadsnämndens sammanträde den 15, 16 samt 17 december 2020.